

Acil Tıp Teknikerliği Öğrencilerinin Mesleki Yeterlik Algıları: Kesitsel Tanımlayıcı Bir Çalışma

Professional Competence Perceptions of Emergency Medical Technician Students: A Cross Sectional Descriptive Study

Pınar KAYA^{1*}

^{1*}Süleyman Demirel Üniversitesi,
Eğirdir Sağlık Hizmetleri Meslek
Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve
Teknikler Bölümü, Isparta, Türkiye.

*Sorumlu Yazar
pinarkaya@sdu.edu.tr

Geliş/Received: 25.06.2025
Kabul/Accepted: 17.11.2025

Atf/Citation: Kaya, P. (2025).
Acil Tıp Teknikerliği
Öğrencilerinin Mesleki Yeterlik
Algıları: Kesitsel Tanımlayıcı Bir
Çalışma. UMBD, 8(3), 1-9.

Öz

Bu çalışmanın amacı, İlk ve Acil Yardım Programı öğrencilerinin mesleki yeterlik algı düzeylerini belirlemek ve bu algının sosyodemografik ile akademik değişkenlerle ilişkisini Acil Tıp Teknikeri Mesleki Yeterlilik Algı Ölçeği (ATT-MYAÖ) aracılığıyla incelemektir. Kesitsel, tanımlayıcı tipte tasarlanan bu çalışmaya 51 Acil Tıp Teknikerliği öğrencisi dahil edilmiştir. Veriler, ATT-MYAÖ, sosyodemografik ve akademik değişkenler bilgileri içeren bir bilgi formu aracılığıyla toplanmıştır. Çalışmada bazı tanımlayıcı özellikler ile ATT-MYAÖ arasında anlamlı bir ilişki saptanmazken, staj yapılan yer ile hasta/yaralı yönetimi ve ekipman kullanımı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p < 0.05$). Ölçeğin alt faktörleri arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişkiler saptanmış, özellikle klinik karar verme ve uygulama ile hasta/yaralı değerlendirmesi arasında pozitif yönde güçlü bir korelasyon bulunmuştur ($r = 0.719$, $p < .001$). Bulgular, acil tıp teknikerliği öğrencilerinin mesleki yeterlik algısının yalnızca teorik bilgiyle değil, uygulama temelli eğitim deneyimlerinden de etkilendiğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mesleki Yeterlilik, Paramedik Personel, Staj, Öz Yeterlik, Yeterliğe-Dayalı Eğitim

Abstract

The aim of this study was to determine the professional competence perception levels of students in the first and emergency medical services program and to examine the relationship of this perception with sociodemographic and academic variables using the Emergency Medical Technician Professional Competence Perception Scale (EMT-PCPS). This cross-sectional, descriptive study included 51 emergency medical technician students. Data were collected through a information form comprising the EMT-PCPS and information on sociodemographic and academic variables. While no significant relationship was found between certain descriptive characteristics and the EMT-PCPS a significant relationship was observed between the internship site and patient/injured handling and equipment use ($p < 0.05$). Significant and positive correlations were identified among the sub-factors of the scale, with a particularly a very strong positive correlation observed between clinical decision making and practice and patient/injured assessment ($r = 0.719$, $p < 0.001$). The findings suggest that the professional competence perception of emergency medical technician students is influenced not only by theoretical knowledge but also by practice-based training experiences.

Keywords: Competency-Based Education, Paramedical Personnel, Professional Competence, Self Efficacy, Traineeships

1. Giriş

Acil sağlık hizmetleri akut gelişen hastalık, kaza, sakatlık gibi durumlarda uygun müdahalelerin organize ve hızlı sürdürülmesini sağlamaktadır (Şimşek et al., 2019). Tüm alanlarda olduğu gibi hizmet kalitesinin artırılması ihtiyacı acil sağlık hizmetleri alanında da önem kazanmaktadır. Bakım kalitesinin artması, nitelikli sağlık personelinin artmasıyla doğru orantılı olmaktadır. Acil tıp teknikerleri; hastane öncesi alanda ve hastanelerin acil birimlerinde görev yapan, hasta ya da yaralıya temel ve ileri yaşam desteği sunabilen, sistem travmalarını tanıyıp gerekli acil müdahaleyi gerçekleştirebilen ve ilk müdahalesi yapılan hasta/yaralının ambulansla güvenli bir şekilde sağlık kuruluşuna naklini sağlayan sağlık profesyonelleridir. (Aslan & Güzel, 2018). Acil tıp teknikerlerinin doğrudan yaşam kurtarma sorumluluğu taşıması, belirli beceri ve yeterliklere sahip olmalarını gerekli kılmaktadır. Bununla birlikte, mesleklerini önemli ve değerli görmeleri de sağlık hizmetlerinin etkin bir biçimde sunulmasında kritik rol oynamaktadır.

Genel öz yeterlik, kişinin zorlu ya da stresli durumlar ile başa çıkma konusundaki inancını ifade etmektedir (Furnham & Cheng, 2024; Luo et al., 2022). Göreve özgü öz yeterlik/mesleki öz yeterlik ise görev ya da faaliyet alanını etkileyen bireysel yeterlikle ilgili inanç ve algılar şeklinde tanımlanabilmektedir (Katrancı & Yıldırım, 2022). Güçlü yeterlik algısı ile başarı doğru orantılı olmaktadır (Katrancı & Yıldırım, 2022). Mesleki benlik saygısı gelişiminin temelleri öğrencilik yıllarında sağlam inşa edildiğinde bireyin meslek yaşamı süresince sağlam bir şekilde devam etmektedir (Eycan & Ulupınar, 2020). Tüm mesleklerde olduğu gibi, sağlıkla ilgili mesleklerde de mesleki benlik kavramının geliştirilmesi, evrensel bir hedef olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle ilk ve acil yardım programı eğitim sisteminin öğrenciyi aktif kılan ve öğrencinin mesleki benlik saygısını, akademik bütünleşmesini ve mesleki yeterlik algısını olumlu etkileyecek nitelikte olması gerekmektedir. Literatürde ilk ve acil yardım programı öğrencilerinin öz yeterlik düzeylerinin incelendiği araştırmalarda, öğrencilerin teorik bilgiyi uygulamada kullanma ile yeterlik algıları arasında bir ilişki olduğu, yeterlik algılarının uygulama yapıp yapmama durumuna göre değiştiği, bununla birlikte mesleki uygulama yapma sayıları ile bu konularda kendini yeterli hissetme durumları arasında ilişki olduğu bildirilmiştir (Yaşar Can & Dilmen Bayar, 2020). Acil Tıp Teknikerlerinin hasta/yaralı ile karşılaştığı anda hızlı ve doğru değerlendirmeyi yaparak, tıbbi müdahaleyi başlatabilmesi kritik öneme sahiptir (Şapulu Alakan, 2021). Bu nedenle, doğrudan yaşam kurtarma ile bağlantılı yetki ve sorumluluklarının olmasından kaynaklı, mesleği sürdüren ya da sürdürmeye aday Acil Tıp Teknikerlerinin yeterliği önemli bir husus oluşturmaktadır. Bu nedenle çalışmamızda Acil Tıp Teknikerliği öğrencilerinin Acil Tıp Teknikeri Mesleki Yeterlilik Algı Ölçeği (ATT-MYOÖ) kullanılarak öğrencilerin mesleki yeterlilik algısı ile sosyodemografik ve akademik değişkenler arasındaki ilişki incelenecektir.

2. Materyal ve Metot

Bu çalışmanın amacı, İlk ve Acil Yardım Programı öğrencilerinin mesleki yeterlik algı düzeylerini belirlemek ve bu algının sosyodemografik ve akademik değişkenlerle ilişkisini ATT-MYAÖ aracılığıyla incelemektir. Bu çalışmada kesitsel ve tanımlayıcı tipte araştırma tasarımı kullanılmıştır.

2.1.Evren ve Örneklem

Tek merkezli olarak yürütülen bu çalışma, Kasım 2023- Ocak 2024 tarihleri arasında, Isparta’da bulunan bir yükseköğrenim kurumunun İlk ve Acil Yardım Programı’nda yürütülmüştür. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi: Araştırmanın evrenini 2023-2024 öğretim yılında, yukarıda belirtilen eğitim kurumunun İlk ve Acil Yardım Programı 2.sınıfta öğrenim gören 82 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyip, evrenin tümüne ulaşılması hedeflenmiştir. Bu kapsamda araştırmanın yürütüldüğü tarihlerde araştırmaya katılmaya gönüllü olan 51 öğrenci araştırmaya dâhil edilmiştir. Öğrencilerinin araştırmaya katılım oranı %62 olduğu saptanmıştır. Örneklemen evreni temsil etme gücünü ve analiz için yeterliliğini belirlemek amacıyla, evren büyüklüğü bilindiğinde kullanılan örneklem hesaplama yöntemi kullanılarak minimum örneklem büyüklüğü hesaplanmıştır (Büyüköztürk et al., 2024). Hesaplamada, evren büyüklüğü (N=82), %95 güven düzeyi (Z=1.96) ve %10 hata payı (d=0.10) temel alınmıştır. Yapılan hesaplama sonucunda, 82 kişilik evreni %95 güvenilirlik ve %10 hata payı ile temsil edebilecek minimum örneklem büyüklüğü 45 olarak

belirlenmiştir. Bu kapsamda, ulaşılan 51 kişilik örneklem grubunun, %95 güven düzeyinde evreni temsil etmek için gereken minimum örneklem büyüklüğünü ($n=45$) karşıladığı ve istatistiksel analizler için yeterli olduğu saptanmıştır.

2.2.Verilerin Toplanması

Araştırma verileri Google Forms'ta oluşturulan anket aracılığıyla toplanmıştır. Anket öğrencilere Whatsapp grubu aracılığıyla paylaşılmıştır. Katılımcıların anketi birden fazla kez doldurmalarını önlemek amacıyla Google Forms'un IP adresi kısıtlaması etkinleştirilmiş ve aynı cihaz/IP üzerinden yalnızca bir kez yanıt verilmesine izin verilmiştir. Anketin ortalama doldurulma süresi yaklaşık 8 dakika olarak hesaplanmıştır. Dikkatsiz veya tutarsız doldurulduğu düşünülen yanıtları belirlemek için kontrol yapılmıştır. Bu değerlendirmede 2 ankette tüm sorular aynı işaretlendiği için geçersiz kabul edilerek analiz dışı bırakılmış, 51 adet anket değerlendirmeye alınmıştır. Araştırmada sosyodemografik ve akademik özelliklere ilişkin soruların yanı sıra ATT-MYOÖ kullanılmıştır.

Sosyodemografik ve Akademik Özellikler Bilgi Formu: Katılımcıların sosyodemografik ve akademik özelliklerini belirlemeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. Bu bölümde cinsiyet, yaz stajı yapma durumu, yaz stajı yapılan yer, en son mezun olunan okul, öğrenim süresini yeterli bulma durumu, yaş, genel not ortalaması gibi değişkenlerin sorulduğu 7 sorudan oluşmaktadır.

Acil Tıp Teknikeri Mesleki Yeterlik Algı Ölçeği: Ölçek Hakyemez ve Katı tarafından oluşturulmuştur (Hakyemez & Katı, 2024). İlk ve acil yardım programı son sınıf öğrencilerinin, mesleği sürdüren Acil Tıp Teknikerlerinin ve yönetmelikte belirtilen tüm modül eğitimini tamamlamış Acil Tıp Teknisyenlerinin mesleki yeterlik algılarını incelemek amacıyla uygulanabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracıdır. mesleki rol ve sorumluluk (faktör 1), hasta/yaralı yönetimi ve ekipman kullanımı (faktör 2), klinik karar verme ve uygulama (faktör 3) ve hasta/yaralı değerlendirmesi (faktör 4) olmak üzere 4 alt boyut ve 65 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddelerinin tamamı olumlu ifadelerden oluşmaktadır. Katılımcıların ölçekte yer alan ifadeleri yapabilme konusundakendilerine ne kadar güvendiğini saptamak amacıyla 7'li likert (1 (Kesinlikle Katılmıyorum) –4 (Ne katılıyorum ne katılmıyorum)- 7 (Kesinlikle Katılıyorum) derecelendirme yöntemi kullanılmıştır. Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Ölçek alt boyutlarından elde edilen puanlar, ilgili alana yönelik öz yeterlik algısını yansıtmaktadır. Ayrıca alt boyutlar arasında pozitif ve anlamlı korelasyonların bulunması ($p<.01$), ölçeğin toplam puanının hesaplanmasına imkân tanımıştır. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar, mesleki yeterlik algısının yüksek olduğuna işaret etmektedir (Hakyemez & Katı, 2024) Hakyemez ve Katı'nın çalışmasında ölçeğin cronbach alfa katsayısının 0.97 olduğu saptanmıştır (Hakyemez & Katı, 2024). Çalışmamızda ise ölçeğin toplam Cronbach's α değeri 0.763 olarak bulunmuş olup, bu sonuç ölçeğin genel olarak oldukça güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır (Karagöz & Bardakçı, 2020).

2.3.Verilerin Analizi

Çalışmanın sonunda toplanan veriler veriler Statistical Package for the Social Sciences Version 18 (PASW Inc, Chicago, IL, USA) programı ile analiz edildi. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiksel testler (ortalama, standart sapma, medyan frekans, oran), kategorilere ayrılan değişkenlerin birbiri ile ilişkisinin incelenmesinde Ki Kare testi kullanıldı.

Kesikli değişkenler ve ölçek faktörleri arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılacak testi belirlemek öncelikle gruplar arası varyans homojenlik Levene's testi ile değerlendirilmiştir. Test sonucuna göre ($p > 0.05$) varyanslar eşit varsayıldığından Student's t-testi, ($p < 0.05$) varyansların eşit olmadığı varsayıldığından Welch's t-test kullanılmıştır. Verilerin normalliği Shapiro-Wilk p testi ile değerlendirilmiştir. Normal dağılan verilerin (Shapiro-Wilk $p > 0.05$) analizinde Student's t-test, normal dağılmayan verilerde (Shapiro-Wilk $p < 0.05$) ise Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Sürekli değişkenler ile kesikli ve 2'den fazla yanıt seçeneği olan (kategorik, çok kategorili) bir değişkenin ilişkisinin incelemek amacıyla Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Sürekli değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek için ise korelasyon analizi yapılmıştır. Verilerin normalliği incelendikten sonra veriler normal dağılıyorsa Pearson korelasyon testi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık testi için genel kabul gören 0.05 anlamlılık seviyesi esas alınmıştır.

Araştırmanın Etik Boyutu: Çalışmanın yapılabilmesi için Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Etik Kurulu'nun 20.09.2023 tarihli ve 68/3 sayılı kararı ile izin alınmıştır. Çalışma, Helsinki Bildirgesi ilkelerine uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma verilerinin toplanabilmesi kurum izni alınmıştır. Çalışma verileri Google Forms aracılığıyla toplanmıştır. Katılımcılar gönüllülük esasına göre soruları cevaplamışlardır. Anket öncesinde çalışma hakkında bilgilendirme metni yer almaktadır. Katılımcılar çalışmaya katılmayı onayladıktan sonra sorulara yanıt vermişlerdir.

3. Bulgular

Tablo 1. Sosyodemografik ve akademik özellikler

Örneklem (n=51)		
Değişkenler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	37	72.5
Erkek	14	27.5
Yaz stajı yapma durumu		
Yapmış	47	92.2
Yapmamış	4	7.8
Yaz stajı yapılan yer* (n=47)*		
Acil servis	25	53.2
112 istasyonu	22	46.8
En son mezun olunan okul		
Anadolu Lisesi	33	64.7
Sağlık Meslek Lisesi	14	27.5
Başka bir yükseköğretim kurumu	4	7.8
Öğrenim süresini yeterli bulma durumu		
Çok yetersiz	8	15.7
Yetersiz	20	39.2
Kararsızım	14	27.5
Yeterli	7	13.7
Çok yeterli	2	3.9
	$\bar{x} \pm S.S.$	Medyan (Min-Max)
Yaş(yıl)	20.8 $\pm$ 1.26	20 (19-24)
Genel Not Ortalaması (GNO)	2.72 $\pm$ 0.42	2.72 (1.78-3.57)
Mesleki Rol ve Sorumluluk	134 $\pm$ 11.7	138 (92-147)
Hasta/Yaralı Taşıma ve Ekipman Kullanımı	102 $\pm$ 10.6	106 (72-112)
Klinik Karar Verme ve Uygulama	91 $\pm$ 18.8	95 (48- 126)
Hasta/Yaralı Değerlendirmesi	65.1 $\pm$ 5.19	67 (48-70)
Toplam Ölçek Puanı	392 $\pm$ 38.3	398 (294-455)

Çalışmaya katılan 51 öğrencinin %72.5'i kadın, %27.5'i erkektir. Katılımcıların büyük çoğunluğu (%92.2) yaz stajı yapmış olup, bu stajların %53.2'si acil serviste, %46.8'i ise 112 istasyonunda gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların %64.7'si Anadolu Lisesi, %27.5'i Sağlık Meslek Lisesi, %7.8'i ise başka bir yükseköğretim kurumundan mezundur. Öğrenim süresine ilişkin olarak %15.7'si çok yetersiz, %39.2'si yetersiz, %27.5'i kararsız, %13.7'si yeterli ve %3.9'u çok yeterli olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların yaş ortalaması 20.8 $\pm$ 1.26 yıl olup, genel not ortalaması 2,72 $\pm$ 0,42'dir. Ölçeğin faktörlerinden hasta/yaralı taşıma ve ekipman kullanımı ortalaması 102 $\pm$ 10.6, klinik karar verme ve uygulama 91 $\pm$ 18.8, hasta/yaralı değerlendirmesi 65.1 $\pm$ 5.19 ve toplam ölçek puanı ortalamasının 392 $\pm$ 38.3 olduğu saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo 2. GNO, yaş ve Mesleki Yeterlik Algısı Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

	Mesleki Rol ve Sorumluluk	Hasta/Yaralı Taşıma ve Ekipman Kullanımı	Klinik Verme ve Uygulama	Karar Verme ve Değerlendirmesi	GNO	Yaş	Toplam Puan
Mesleki Rol ve Sorumluluk	—	0.588*	0.472*	0.524*	-0.016	0.132	0.770*
p		(<.001)	(<.001)	(<.001)	(0.909)	(0.362)	(<.001)
Hasta/Yaralı Taşıma ve Ekipman Kullanımı		—	0.570*	0.510*	-0.162	0.205	0.804*
p			(<.001)	(<.001)	(0.256)	(0.154)	(<.001)
Klinik Verme ve Uygulama			—	0.719*	-0.042	-0.103	0.889*
p				(<.001)	(0.768)	(0.476)	(<.001)
Hasta/Yaralı Değerlendirmesi				—	0.025	-0.039	0.789*
p					(0.860)	(0.789)	(<.001)
Toplam Puan					-0.067	0.040	
p					(0.639)	(0.780)	

*Pearson korelasyon katsayıları (r)

Ölçek faktörlerinin ve toplam puanının GNO ve yaş ile ilişkisi incelendiğinde $p > 0.05$ olduğu saptanmıştır. Bu doğrultuda aralarında istatistiksel bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Ölçeğin faktörlerinin ve toplam puanının birbiri ile ilişkisi incelendiğinde aralarında anlamlı ve pozitif ilişki olduğu saptanmıştır. Özellikle klinik karar verme ve uygulama ile hasta/yaralı değerlendirme arasında çok güçlü bir ilişki gözlemlenmiştir ($r = 0.719$, $p < .001$). Ölçeğin toplam puanı ile alt faktörler arasındaki korelasyon katsayıları 0.770–0.889 arasında değişmiş ve $p < 0.001$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu sonuçlar, alt boyutlarının birbiriyle tutarlı çalıştığını ve benzer yapıları ölçtüğünü, toplam puanın ölçeğin alt boyutlarını güvenilir biçimde temsil ettiğini ve ölçeğin yapısal bütünlüğünün güçlü olduğunu göstermektedir.

Tablo 3. Cinsiyet, Yaz Stajı Durumu ve Staj Yapılan Yer Değişkenlerine Göre Mesleki Yeterlik Algısı Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

	Mesleki Rol ve Sorumluluk	Hasta/Yaralı Taşıma ve Ekipman Kullanımı	Klinik Verme ve Uygulama	Hasta/Yaralı Değerlendirmesi
Cinsiyet	$t=0.188$ $p=0.851^*$	$t=0.762$ $p=0.450^*$	$t=0.151$ $p=0.881^{**}$	$t=-1.262$ $p=0.213^*$
Yaz Stajı Yapma Durumu	$t=-0.871$ $p=0.388^*$	$t=-0.680$ $p=0.50^*$	$t=-0.636$ $p=0.567^{**}$	$t=-0.738$ $p=0.464^*$
Staj Yapılan Yer	$t=0.967$ $p=0.339^*$	$t=2.379$ $p=0.022^{**}$	$t=-0.789$ $p=0.435^{**}$	$t=-1.568$ $p=0.127^{**}$

*Student t-test, **Welch's t-test

Tablo 3 incelendiğinde cinsiyet değişkeni açısından yapılan analizlerde, mesleki rol ve sorumluluk ($t=0.188$, $p=0.851$), hasta/yaralı taşıma ve ekipman kullanımı ($t=0.762$, $p=0.450$), klinik karar verme ve uygulama ($t=0.151$, $p=0.881$) ve hasta/yaralı değerlendirme ($t=-1.262$, $p=0.213$) için p değerleri 0.05'in üzerinde bulunmuş olup, cinsiyetler arasında bu faktörlere ilişkin puanlar açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Yaz stajı yapma durumu için yapılan karşılaştırmalarda da benzer şekilde, mesleki rol ve sorumluluk ($t=-0.871$, $p=0.388$), Hasta/Yaralı Taşıma ve Ekipman Kullanımı ($t=-0.680$, $p=0.500$), klinik karar verme ve uygulama ($t=-0.636$, $p=0.567$) ve hasta/yaralı değerlendirme ($t=-0.738$, $p=0.464$) için anlamlılık sınırının üzerinde p değerleri elde edilmiştir. Dolayısıyla, yaz stajı yapma durumu değişkeni bu faktörler üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip değildir. Ancak staj yapılan yer değişkeni incelendiğinde, hasta/yaralı taşıma ve ekipman kullanımı için $t=2.379$ ve $p=0.022$ olarak bulunmuş, bu da staj yapılan yerler arasında Hasta/Yaralı taşıma ve ekipman kullanımı açısından anlamlı bir farklılık olduğunu ortaya koymuştur.

($p < 0.05$). Diğer faktörler için elde edilen p değerleri (Mesleki Rol ve Sorumluluk : $p=0.339$; klinik karar verme ve uygulama: $p=0.435$; hasta/yaralı değerlendirmesi: $p=0.127$) anlamlılık sınırının üzerinde kalmıştır.

Tablo 4. Eğitim Süresi Algısı ve Mezun Olunan Okulun Mesleki Yeterlik Algısı Ölçeği Alt Boyut Puanlarının İlişkisi

	Mesleki Rol ve Sorumluluk	Hasta/Yaralı Taşıma ve Ekipman Kullanımı	Klinik Karar Verme ve Uygulama	Hasta/Yaralı Değerlendirmesi
Eğitim süresini yeterli bulma durumu	$\chi^2=3.89$ $p=0.421^*$	$\chi^2=2.22$ $p=0.695^*$	$\chi^2=2.50$ $p=0.644^*$	$\chi^2=2.02$ $p=0.733^*$
En son mezun olunan okul	$\chi^2=1.412$ $p=0.494^*$	$\chi^2=0.827$ $p=0.662^*$	$\chi^2=1.277$ $p=0.528^*$	$\chi^2=1.763$ $p=0.414^*$

* Kruskal-Wallis

Eğitim süresini yeterli bulma durumu ile mesleki rol ve sorumluluk, hasta/yaralı taşıma ve ekipman kullanımı, klinik karar verme ve uygulama ve hasta/yaralı değerlendirmesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. En son mezun olunan okul ile mesleki rol ve sorumluluk, hasta/yaralı taşıma ve ekipman kullanımı, klinik karar verme ve uygulama ve hasta/yaralı değerlendirmesi arasındaki istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır (Tablo 4).

4. Tartışma

Bu çalışmada, ilk ve acil yardım teknikerliği öğrencilerinin mesleki yeterlik algılarının sosyodemografik ve akademik değişkenlerle ilişkisi incelenmiştir. Öncelikle çalışmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun kadınlardan oluşması (%72.5) sağlık alanındaki cinsiyet dağılımı ile paralellik göstermektedir. Literatürde de benzer şekilde, hemşirelik ve acil yardım gibi sağlık hizmeti alanlarında kadın öğrencilerin oranının yüksek olduğu bildirilmektedir (Adıbelli & Olgun, 2020; Başer et al., 2021).

Araştırmada öğrencilerin %92.2'sinin yaz stajı yapmış olması, eğitim programlarının yalnızca teorik bilgi sunmakla kalmayıp, uygulama temelli deneyimlere büyük önem verdiğini göstermektedir. Öğrencilerin yaz stajlarını mezuniyet sonrası çalışabilecekleri acil servisler ve 112 istasyonları gibi gerçek iş alanlarında gerçekleştirmesi, öğrenmenin etkinliğini artırmakta ve mesleki becerilerin doğrudan uygulamalı olarak pekiştirilmesine imkân sağlamaktadır. Bu bulgu, iş-entegre öğrenme (work-integrated learning) modellerinin öğrencilerin öz-yeterlik ve mesleki yeterlik algılarında anlamlı artış sağladığını ortaya koyan literatürle uyumludur (Johnson et al., 2021; Triffett et al., 2025).

Katılımcıların mezun oldukları okul türü dağılımı, öğrencilerin çoğunluğunun Anadolu Lisesi mezunu olduğunu (%64.7) ortaya koyarken, Sağlık Meslek Lisesi ve diğer yükseköğretim kurumlarından mezun olan öğrenciler de mevcuttur. Bu çeşitlilik, öğrencilerin mesleki yeterlik algısının ve uygulama deneyimlerine yaklaşımının, önceki eğitim deneyimlerinden etkilenebileceğini düşündürmektedir. Gürbüz ve ark. (2019) tarafından yapılan bir çalışmada, sağlık meslek lisesi mezunu öğrenciler ile sağlık dışı lise mezunu öğrencilerin mesleki yeterlik puanları karşılaştırılmış; sağlık meslek lisesi mezunu öğrencilerin, ilk ve acil yardım programında eğitim alırken mesleki olarak kendilerini daha yeterli hissettikleri saptanmıştır (Gürbüz et al., 2019). Bu durum, eğitim programlarının farklı eğitim geçmişine sahip öğrencilerin ihtiyaçlarını dengeleyici nitelikte tasarlanmasının önemini ortaya koymaktadır.

Öğrenim süresi ile ilgili algılar, öğrencilerin çoğunluğunun eğitim süresini yetersiz veya çok yetersiz olarak değerlendirdiğini (%54.9) göstermektedir; bu da eğitim süresinin öğrenciler tarafından geliştirilmesi gereken bir alan olarak algılandığını düşündürmektedir. Birçok ülkede İlk ve Acil Yardım Teknikerleri, teorik eğitime ek psikomotor sınavlar, disiplinler arası eğitimler, uygulamalı ambulans sürüş teknikleri eğitimi gibi eğitimler almaktadır. Sonuç olarak farklı seviyelerde ve yetki alanına sahip teknikerler yetiştirilmektedir (Balcı, 2019).

Ölçeğin alt boyutları ve toplam puanı arasındaki yüksek korelasyon değerleri ölçeğin iç tutarlılığını desteklemekte ve mesleki yeterlik algısının çok boyutlu ama birbiriyle ilişkili bir yapı olduğunu ortaya

koymaktadır. Bu doğrultuda mesleki yeterliğin sadece bilgi ve beceriden ibaret olmadığını; ekip içi iletişim, mesleki özgüven ve olaylara müdahale gibi psikososyal unsurlarla da bütünleşik bir yapıda ele alınması gerektiğini düşündürmektedir. Literatürde hemşirelik, paramedik ve tıp gibi uygulamalı sağlık alanlarında öğrenim gören öğrencilerle yürütülen çeşitli çalışmalarda, mesleki yeterliğin yalnızca teorik bilgiye dayanmadığı, uygulama becerileri, klinik deneyim ve mesleki tutum gibi çok boyutlu bileşenlerden oluştuğu belirtilmektedir (Özen Çınar & Dağlı, 2024; Sançar et al., 2021). Bununla birlikte, bazı araştırmalar teorik bilgi düzeyi yüksek olan öğrencilerin mesleki yeterlik algılarının da daha yüksek olabileceğini ortaya koymuştur; bu durum, teorik bilginin mesleki yeterliğe katkı sağlayan ancak tek başına yeterli olmayan bir unsur olduğunu düşündürmektedir (Sançar et al., 2021)

Çalışmada cinsiyet, yaş, mezun olunan lise türü, genel not ortalaması ve eğitim süresi algısı gibi değişkenler ile mesleki yeterlik algısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Benzer biçimde Arslan (2019), SHMYO öğrencilerinin öz-yeterlik puanlarının genel olarak yüksek olduğunu belirtmekle birlikte, bu puanların cinsiyet gibi değişkenlere göre anlamlı fark göstermediğini saptamıştır (Arslan, 2019). Bu durum, mesleki yeterlik algısının bireysel özelliklerden çok öğrenme ortamı, öğretim yöntemleri ve uygulama fırsatları gibi deneyimsel faktörlerle şekillendiğini göstermektedir. Vasli ve Asadiparvar-Masouleh (2024) yaptıkları çalışmada, stajyer hemşire öğrencilerinin öz-yönelimli öğrenme düzeyi ile klinik öğrenme ortamı arasındaki ilişkinin, mesleki yeterlik algısının %20.5'lik bir kısmını doğrudan etkilediği bulunmuştur. Bu bulgu çalışmamızda saptandığı gibi klinik öğrenme ortamının mesleki yeterlik algısı üzerinde doğrudan ve güçlü bir belirleyici etkisinin olduğunu göstermiştir (Vasli & Asadiparvar-Masouleh, 2024). Çalışma verileri doğrultusunda, yeterlilik algısı üzerinde bireysel demografik değişkenlerden ziyade, özellikle uygulama temelli ve deneyimsel eğitim fırsatları sunan öğrenme ortamının daha etkili olduğunu saptanmıştır.

Çalışmamızda staj yapılan yer ile mesleki yeterlik algısı arasındaki anlamlı farkın yalnızca hasta/yaralı taşıma ve ekipman kullanımı ile ilişkili bulunması, mesleki yeterliğin bazı alt boyutlarının pratik deneyimle daha doğrudan bağlantılı olduğunu düşündürmektedir. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (International Labour Organization, 2018) raporunda da stajların her zaman etkili beceri gelişimi sağlamadığı, bunun ancak iyi yapılandırılmış, gözetim altında yürütülen ve belirli öğrenme çıktıları hedefleyen uygulamalarla mümkün olduğu vurgulanmaktadır (International Labour Organization, 2018). Nitekim, 112 istasyonlarında yaz stajı yapan öğrencilerin hasta/yaralı taşıma ve ekipman kullanımı açısından istatistiksel açıdan daha yüksek puanlara sahip olması bu raporun bulgularını destekler niteliktedir. Bu durumun, öğrencilerin mentor konumundaki İlk ve Acil Yardım Teknikerleri ile birebir çalışmaları ve vaka bazlı uygulamalarda hasta/yaralı taşıma ile ekipman kullanımını daha sık ve doğrudan deneyimlemelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak, çalışma tek merkezde ve nispeten küçük bir örneklem grubu (n=51) ile yürütülmüştür; bu durum, sonuçların genellenebilirliğini sınırlandırmaktadır. İkinci olarak, veriler öğrencilerin öz-bildirimine dayalı olarak toplanmıştır; dolayısıyla sosyal beğenirlik yanlılığı veya kişisel algılardan kaynaklanan subjektif etkiler söz konusu olabilir. Ayrıca, araştırmada yalnızca belirli sosyodemografik ve akademik değişkenler (cinsiyet, yaş, mezun olunan lise türü, genel not ortalaması, öğrenim süresi algısı) ele alınmış olup, öğrencilerin klinik deneyim sıklığı, bireysel motivasyon düzeyi, mentörlük kalitesi gibi diğer potansiyel etkileyici faktörler değerlendirilmemiştir. Çalışmanın kesitsel tasarımı, nedensellik ilişkisi kurmayı güçleştirmektedir. Son olarak, stajların içeriği ve niteliği kurumdan kuruma farklılık gösterebilmekte; bu da bulguların tüm öğrencilere genellenmesini sınırlandırmaktadır.

5.Sonuç

Sonuç olarak, bu çalışmanın bulguları, acil tıp teknikerliği eğitiminde uygulama temelli ve deneyim odaklı öğretim yöntemlerinin güçlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Özellikle farklı klinik ortamlarda yapılan stajların, öğrencilerin belirli yeterlik alanlarındaki algılarını olumlu yönde etkileyebileceği görülmektedir. Bu nedenle eğitim programlarının, öğrencilerin yalnızca bilgi düzeyini değil; aynı zamanda kendilerini mesleki açıdan yeterli hissetmelerini sağlayacak şekilde yeniden yapılandırılması önem arz etmektedir. ATT-MYOÖ alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Aynı zamanda

ölçek toplam puanının yüksek olduğu saptanmıştır. Bu bulguları öğrencilerin büyük oranda yaz stajını tamamlamış olmasının desteklediği düşünülmektedir. Çalışma bulgularına göre staj yapılan yer öğrencilerin hasta/yaralı taşıma ve ekipman kullanımını arttırmaktadır. Bu sonuçlar doğrultusunda staj uygulamalarının niteliği artırılmalıdır.

6. Teşekkürler

Bu çalışma, Süleyman Demirel Üniversitesi Bilimsel Araştırma Proje Koordinatörlüğü Birimi tarafından desteklenmiştir (TSTK-2025-9605). Katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Kaynaklar

- Adıbelli, D., & Olgun, S. (2020). Hemşirelik Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler. *Acibadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 0–0. <https://doi.org/10.31067/0.2020.242>
- Arslan, A. (2019). Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin İletişim Becerileri ve Öz-Yeterlik Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(1), 146–173.
- Aslan, Ş., & Güzel, Ş. (2018). Türkiyedeki Hastane Öncesi Acil Sağlık Hizmetleri. *International Journal of Social Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 5(31), 4995–5002. <https://doi.org/10.26450/jshsr.856>
- Balcı, T. (2020). Dünyada ve Türkiye’de Paramedik Mesleğinin Gelişimi. *Journal of ADEM*, 1(1), 37-43.
- Başer, A., Sezer, H., & Şahin, H. (2021). Sağlık Profesyoneli Olmak Ya Da Olmamak! Meslek Seçimi. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 20(60), 101–111. <https://doi.org/10.25282/ted.735334>
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2024). Eğitimde Bilimsel araştırma yöntemleri (36. Baskı). Ankara. Pegem Akademi.
- Eycan, Ö., & Ulupınar, S. (2020). *X ve Y kuşağı hemşirelerin mesleki tutum ve mesleki benlik saygısının karşılaştırılması* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa.
- Furnham, A., & Cheng, H. (2024). The personality factors, cognitive ability, health, and social-demographic indicators as independent predictors of self-efficacy: A longitudinal study. *Scandinavian Journal of Psychology*, 65(1), 53–60. <https://doi.org/10.1111/sjop.12953>
- Gürbüz, P., Yetiş, G., & Çırak, Z. D. (2019). İlk ve acil yardım programı öğrencilerinin mesleki uygulamaları yapma ve yeterli hissetme durumlarının belirlenmesi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 7(2), 170-177.
- Hakyemez, F., & Katı, C. (2024). Emergency Medical Technician Professional Competence Perception Scale: Validity and Reliability Study. *Genel Tıp Dergisi*, 34(3), 276–282. <https://doi.org/10.54005/geneltip.1307055>
- International Labour Organization. (2018). *Interns and outcomes: Just how effective are internships as a bridge to decent work?*
- Johnson, S., Thyer, L., & Simpson, P. (2021). International work integrated learning (WIL) in undergraduate paramedicine programs: a cross-sectional survey of practice models in Australasia. *Higher Education, Skills and Work-Based Learning*, 11(3), 725–738. <https://doi.org/10.1108/HESWBL-06-2020-0120>
- Karagöz, Y., & Bardakçı, S. (2020). Bilimsel Araştırmalarda Kullanılan Ölçme Araçları ve Ölçek Geliştirme, Ankara,. In *Bilimsel Araştırmalarda Kullanılan Ölçme Araçları ve Ölçek Geliştirme*. Nobel Tıp Kitabevi.
- Katrancı, N., & Yıldırım, A. (2022). Self-Efficacy Perception Scale of Nursing Administrators: A Research Study. *Nursing Economics*, 40(3), 118–129.
- Luo, Y., Gao, W., & Liu, X. (2022). Longitudinal Relationship Between Self-Esteem and Academic Self-Efficacy Among College Students in China: Evidence From a Cross-Lagged Model. *Frontiers in Psychology*, 13. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.877343>

- Özen Çınar, İ., & Dağlı, F. (2024). Evaluation of Professional Practice Skills and Self-Efficacy Perceptions of Intern Nurses: A Cross-Sectional Study. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 16(4), 1132–1141. <https://doi.org/10.5336/nurses.2024-103584>
- Sançar, B., Çelik, A., & Işık, M. T. (2021). Hemşirelikte Teorik Eğitim Ve Mesleki Uygulama Arasındaki Etkileşimin, Öğrencilerin Öz Yeterlik Düzeyi İle İlişkisi. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(2), 401–418. <https://doi.org/10.47115/jsbs.918390>
- Şapulu Alakan, Y. (2021). Paramedik Öğrencilerin Zor Algıladıkları Girişimlerde Simülasyon Eğitiminin Etkisi. *Hastane Öncesi Dergisi*, 6(3), 339–350. <https://doi.org/10.54409/hod.981225>
- Şimşek, P., Günaydın, M., & Gündüz, A. (2019). Hastane Öncesi Acil Sağlık Hizmetleri: Türkiye Örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(2), 120–127.
- Triffett, L. C., Hennis, M. P., Thyer, L., & Simpson, M. (2025). Work-integrated learning in Australasian tertiary paramedicine education: A cross-sectional survey. *International Journal of Work-Integrated Learning*, 26(2), 275–290.
- Vasli, P., & Asadiparvar-Masouleh, H. (2024). Self-directed learning and clinical competence: The mediating role of the clinical learning environment. *Journal of Taibah University Medical Sciences*, 19(2), 221–232. <https://doi.org/10.1016/j.jtumed.2023.11.004>
- Yaşar Can, S., & Dilmen Bayar, B. (2020). Son Sınıf İlk ve Acil Yardım Programı Öğrencilerinin Eğitim Düzeyi ve Yeterlilik Algı Durumlarının Belirlenmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(4), 437–442. <https://doi.org/10.34087/cbusbed.719686>